

Але соціальна держава визначається не лише її ознаками, а ще й умовами її функціонування. Найбільш важливими умовами є наявність правової держави, громадянського суспільства, соціальне забезпечення громадян.

Таким чином, на основі викладеного можна запропонувати визначення соціальної держави як такої, яка заснована на принципах соціальної справедливості, рівності і свободи, характеризується розвиненим громадянським суспільством, в якій гарантовані прожитковий мінімум громадянам, їх соціальне забезпечення, загальний підйом добробуту, та в якій існує налагоджений, механізм практичної реалізації і захисту такого добробуту.

Література

1. Der Grosse Brockhaus. - Weisbaden, 1957. - Bd. XI. – S. 55-56.
2. Федоров К. Г. Історія держави і права зарубіжних країн: навч. посібник. – К.: Вища шк., 1994. – С. 257.
3. American Historical Documents (1000-1904). – N.Y., 1969. – P. 150-153.
4. Конституционное право зарубежных стран: учебник для вузов / под ред. М.В.Баглая, Ю.И.Лейбо, Л.М.Энтина. - М.: НОРМА-ИНФРА-М, 1999. – С. 135.

УДК 340.115

Булда А. А., д.ю.н., професор,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова, м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ ДЕОНТОЛОГІЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ПРАВОЗНАВСТВА

Однією з головних тенденцій у розвитку сучасної педагогічної науки є акцент на формування особистісних якостей майбутнього фахівця, особливо це стосується професій типу «людина-людина». У ХХІ столітті деонтологія стає одним з важливих напрямків юридичної освіти, що тісно пов'язаний із етикою та правовою культурою майбутнього фахівця і сприяє органічному досягненню цілей фахової правової підготовки. В той же час, незважаючи на суттєві успіхи в розробленні проблем формування деонтологічних компетентностей, все ще існує недостатність теоретичної розробки окремих аспектів даної проблематики, що стримують широке застосування принципів деонтології у практиці підготовки фахівців. Все це визначає необхідність подальшого розширення фронту досліджень, які сприятимуть більш ефективному впровадженню деонтології у практику вищої професійної освіти. У зв'язку з викладеним, постає абсолютно очевидна необхідність створення рамкових вимог педагогіки нового цілком самостійного наукового напрямку - деонтологічної педагогіки. Її не

можна плутати з педагогічною деонтологією, яка давно вже є розділом етики.

Соціально-економічна нестабільність української держави протягом останніх десятиліть, руйнування традиційного «радянського» світосприйняття і не усвідомлення основних засад загальнолюдських гуманістичних пріоритетів і свобод, спричинили падіння суспільної моралі, цінностей, пов'язаних з почуттям відповідальності, совісті, справедливості та обов'язку в значній частини сучасної молоді. Наслідки цих процесів є руйнівними для нашої країни. Сучасна педагогіка, докладаючи свої основні зусилля до формування успішної, конкурентної на ринку праці особистості, не приділяє належної уваги розробці й вдосконаленню теоретико-методологічних засад деонтологічного виховання юристів у сучасних умовах.

Деонтологічна педагогіка має своїм об'єктом контингент осіб та груп осіб, які володіють за своєю компетенцією владними важелями. Щодо інших осіб, то вона має також власний предмет дослідження, яким є теоретико-методологічні та практичні засади деонтологічного виховання контингенту згаданих вище осіб. Деонтологічна педагогіка вже має специфічні методи аналізу і синтезу реалій педагогічного процесу, в тому числі такі, що засновані на постнекласичній онтології й синергетиці і спрямовані на формування особистості, духовні та ділові якості якої відповідають вимогам сучасності.

Деонтологічна педагогіка зосереджує увагу на одній, цілком певній та надзвичайно важливій стороні людської діяльності - дотриманні морального обов'язку і належної професійної поведінки. Юридичні професії дуже різноманітні. Те, що мораль дозволяє слідчому, неприпустимо для нотаріуса. Зазначене змушує шукати певні загальні принципи деонтологічної підготовки юристів. І вони, безумовно, є, але вони цілком можуть бути загальними і для медиків, і для військовослужбовців, рятувальників та інших. Більш того, для цілей деонтологічного виховання можуть бути після творчої переробки частково використані методики, що народжуються в надрах юридичної, соціальної, військової і, безумовно, загальної педагогіки. Все це робить актуальним створення деонтологічної педагогіки як нового наукового напрямку, який має власний, досить чітко окреслений об'єкт і предмет дослідження, який виділяє власні завдання дослідження. Деонтологічна педагогіка має інтегрувати методи, апробовані в інших галузях педагогіки, й пропонувати свої специфічні методи дослідження, що мають власну сферу практичного застосування.

Для конкретизації педагогічних умов, що забезпечують реалізацію мети реалізації деонтологічної педагогіки, виявлено фактори, які суттєво впливають на процес деонтологічної підготовки фахівців з права, а потім з них виділено ті, які є педагогічно керованими. Зокрема, психолого-

педагогічні умови мають забезпечувати можливість реалізації таких наукових підходів:

— аксіологічного, в основу якого покладене ціннісне ставлення майбутніх фахівців до вдосконалення професійних знань, аксіологізація їх пізнавальної самостійності, формування ціннісних установок на реалізацію вимог професійного, службового та громадянського обов'язку;

— акмеологічного, суть якого полягає у формуванні впливів, які актуалізують творчий потенціал майбутніх фахівців, підвищенні в них мотивації до досягнення успіху в професійній діяльності, що передбачає створення умов для освоєння прогресивних, сучасних методик і технологій навчання і саморозвитку як у професійній сфері, так і в життєдіяльності в цілому.

— праксеологічного, який вимагає розглядати знання і практику в єдності, зумовленій змістовим характером професійної діяльності, який передбачає моделювання у освітньому процесі ситуацій самостійної пізнавальної діяльності з метою розвитку когнітивних, творчих, рефлексивних, пошукових умінь. Практиологічний компонент характеризує процес засвоєння цінностей професії, найважливішою серед яких є усвідомлення професійного, службового та громадянського обов'язку. Цьому сприяє:

— інформування студентів про історико-героїчні традиції нашої держави;

— вивчення етичних елементів філософії належного, що включають етичні обов'язки, цінності і чесноти фахівця;

— ознайомлення із прикладами зразків, ідеалів виконання військового, професійного, службового та громадянського обов'язку;

— формування інтелектуальної та пізнавальної ініціативи.

Література

1. Ридли М. Генетика / Мэтт Ридли. – М.: Изд. Эксмо, 2008. – 282 с.
2. Артемов В. Ю. Теоретико-концептуальні засади формування деонтологічної компетенції фахівців у системі вищої освіти: монографія / В. Ю. Артемов. – К.: ПВП «Задруга». – 296 с.
3. Бандурка О. М. Юридична деонтологія: підручник / О. М. Бандурка, О. Ф. Скакун. – Харків: Вид-во НУВС, 2002. – 336 с.
4. Левитан К. М. Юридическая педагогика: учебник / К. М. Левитан. – М.: Изд. Норма, 2008. – 432 с.
5. Левитан К. М. Педагогическая деонтология и ее категориально-понятийный строй: понятийный аппарат педагогики и образования / К. М. Левитан. – Екатеринбург, 1998. – 245 с.